

Centrul pentru Jurnalism Independent

coaliția 2009

coaliția civică
pentru alegeri libere și corecte

Monitorizarea mass-media în campania electorală pentru alegerile locale generale din 14 iunie 2015

Raport Nr. 3
31 mai – 7 iunie 2015

Acest raport este realizat de Centrul pentru Jurnalism Independent cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Guvernul Suediei prin intermediul [Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională \(Sida\)](#) și de [Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA](#). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației Est-Europene, Guvernului Suediei, Sida sau al Ministerului Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA.

Danida

1. Date generale

1.1 Obiectivul proiectului: Monitorizarea și informarea publicului cu privire la comportamentul mass-media în campania electorală, inclusiv a accesului concurenților electorali la mass-media și asigurarea pluralismului de opinie. Monitorizarea își propune să analizeze tendințele reportericești care pot afecta performanța mass-media și compromite abilitatea acestora de a oferi publicului informații veridice, echidistante și pluraliste.

1.2 Perioada de monitorizare: 1 mai – 14 iunie 2015

1.3 Criteriile de selectare a instituțiilor mass-media supuse monitorizării:

- Audiența-impactul: național, quasi-național
- Tipul mass-media: audiovizual, online
- Forma de proprietate: publică, privată
- Limba difuzării: română și rusă

1.4 Lista mass-media monitorizate:

Presa audiovizuală

Moldova 1 (Mesager, 21:00) – post public, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Prime TV (Primele Știri, 21:00) - post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Canal 2 (Reporter, 19:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în română;

TV 7 (Știri, 20:30) - post privat, acoperire regională, difuzează în română și rusă;

Accent TV (Accent info, 20:00) - post privat, difuzează în limbile română și rusă.

Presa online-scrisă:

www.unimedia.info (portal online, limba română);

www.omg.md (portal online, limbile română și rusă);

www.publika.md (portal online, limba română);

www.pan.md (versiunea online a publicației Panorama, limba rusă);

www.timpul.md (versiunea online a publicației naționale Timpul de dimineață, limba română).

2. Cadrul metodologic

A fost monitorizat conținutul integral al publicațiilor online și câte un buletin de știri zilnic, fiind analizate materialele cu caracter electoral direct și indirect. Materialele au fost supuse unei evaluări de conținut și de context, pentru a determina dacă sunt favorabile sau defavorabile unui sau altui partid/unei sau altei formațiuni politice. De asemenea, materialele au fost analizate conform următoarelor criterii de reflectare obiectivă:

Imparțialitate/obiectivitate: Potrivit Codului deontologic al jurnalistului, știrile trebuie să fie imparțiale și obiective, să nu favorizeze anumite partide/grupuri/persoane în

detrimentul altora. Prezența elementelor discriminatorii în cadrul reportajelor și știrilor reprezintă un prim criteriu de prezentare a realității prin prisma jurnalistului. Iar filtrarea știrilor și analiza minimă a istoriei și contextului, de asemenea, vorbesc despre apărarea intereselor anumitor actori, dar nu ale publicului larg¹.

Corectitudinea și echilibrul surselor/pluralismul de opinie: Pentru a fi corecte și echilibrate, materialele trebuie să prezinte toate părțile vizate, în special când e vorba de subiecte controversate, și să trateze în mod egal oponentii.² De asemenea, mass-media trebuie să asigure accesul la o multitudine de păreri diverse care ar ajuta auditoriul să-și creeze propria opinie asupra celor întâmplate.

Limbajul și imaginile utilizate: Exagerările și limbajul licențios utilizat în mod deliberat, cum ar fi limbajul peiorativ sau etichetele atribuite anumitor persoane sau organizații, precum și imaginile manipulate astfel încât anumite părți să apară în lumină negativă ridică grave semne de întrebare cu privire la respectarea standardelor etice și profesionale. Comportamentul etic al jurnaliștilor este pus la îndoială de cele mai multe ori atunci când imaginile prezintă aspecte ce nu corespund realității, când acestea sunt trucate, dar și atunci când anumite știri sunt ilustrate cu imagini ce nu au legătură cu textul, cu partea informațională.

3. Datele monitorizării

Implicarea în campania electorală

În intervalul 31 mai – 7 iunie, postul public de televiziune Moldova 1 a inclus în principalul buletin de știri de la orele 19.00 un număr de 32 de materiale cu caracter electoral direct sau tangențial. Majoritatea au reflectat diverse evenimente de campanie organizate de diferiți concurenți electorali, dar și activitatea Comisiei Electorale Centrale (CEC), a organizațiilor societății civile, a Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA). Radiodifuzorul public a inserat și câteva materiale cu caracter electoral indirect, cum ar fi știrea despre sărbătoarea organizată pentru copiii pacienți la un spital din Chișinău, cu participarea speakerului Andrian Candu (PDM), inaugurarea unei porțiuni de drum național reabilitat din banii alocați din Fondul Național de Dezvoltare Regională, la care a participat ministrul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (exponent PDM), inspectarea de către ministrul Transporturilor și a Infrastructurii Drumurilor (exponent PDM) a traseului Chișinău-Ungheni, reabilitat cu suport european.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Marea majoritate a știrilor cu caracter electoral direct sau indirect, puse pe post de Moldova 1 în perioada de referință, au fost obiective și nepărtinitoare, fără a fi înregistrate abateri de la normele deontologice. Doar în două cazuri a fost evidentă poziția autorului - în știrea din 31 mai, intitulată *Decizii cu iz de separatism în*

¹ Simona Ștefănescu, Riscurile comunicării mediatice în timpul conflictelor

² Fico, Sofin, and Dragger, 2007. Fairness and defamation in the reporting of local issues.

nordul țării și în materialul din 2 iunie, potrivit căruia încă 2 companii din Moldova vor putea exporta vinuri în Federația Rusă.

În perioada de raport, la postul public au fost mediatizați 9 actori electorali: reprezentanții și exponenții PDM au avut apariții directe în 6 materiale, dintre care 4 în context pozitiv și 2 – neutru, ai PLDM - apariții în 5 știri și mențiuni în altele 3, dintre care 4 în context pozitiv și 4 - neutru, ai PCRPM - apariții în 4 știri și mențiuni în altele 2, preponderent neutru (4 ori neutru și câte o dată negativ și pozitiv). Urmează PPEM cu apariții în 3 știri și mențiuni în altele două, în context neutru. PL a avut 3 apariții directe și 4 mențiuni în context diferit - neutru (3), negativ (3) și pozitiv (1). Reprezentanții PSRM au fost citați direct de două ori și menționați de două ori, în contexte diferite – 2 ori neutru și câte o dată negativ și pozitiv. Au mai fost mediatizați în context neutru PN, PLD și candidați independenți la funcția de consilier municipal Chișinău.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

În materialele relevante difuzate în perioada de referință de radiodifuzorul public a fost asigurat parțial pluralismul și diversitatea surselor. La documentarea știrilor, reporterii de la radiodifuzorul public au apelat de cele mai dese ori la politicieni, care au fost citați direct sau indirect de 26 de ori. Urmează funcționarii de stat la care s-a recurs de 16 de ori, cetățenii - 13 ori și experții – 3 ori. La surse din alte categorii Moldova 1 a apelat de 7 ori. Din numărul total de 58 surse, 11 au fost de sex feminin, ceea ce constituie aproximativ 18%, indicatorul fiind în creștere față de perioadele anterioare de raport.

Moldova 1 a avut în perioada de raport 5 reportaje care au abordat subiecte de conflict și marea majoritate – 5 – care au asigurat echilibrul surselor.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul și imaginile video utilizate de postul public Moldova 1 în perioada de raport au corespuns normelor deontologice.

În concluzie, în perioada 31 mai -7 iunie 2015 postul public de televiziune a reflectat corect și echidistant campania electorală, asigurând echilibrul surselor și parțial pluralismul de opinie. În știrile difuzate de Moldova 1 nu a fost favorizat sau defavorizat evident vreun concurent electoral.

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport, postul privat de televiziune cu acoperire națională Prime TV a inserat în principalele sale buletine de știri 21 de materiale care au vizat campania electorală direct sau indirect. Printre acestea se numără în principal subiecte care reflectă fie activitățile de campanie ale anumitor concurenți electorali, fie acuzațiile reciproce de corupție lansate de alți concurenți, dar și subiecte cu impact electoral indirect, cum ar fi celebrarea Zilei internaționale a copiilor, cu

participarea președintelui Parlamentului Andrian Candu (PDM), lansarea proiectului de construcție a locuințelor pentru familiile social vulnerabile din Ialoveni, cu participarea ministrului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (exponent PDM), reabilitarea drumurilor la Stefan Vodă cu participarea ministrului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, a ministrului Transportului și Infrastructurii Drumurilor (exponent PDM). De notat, că în perioada de raport s-a redus numărul reportajelor electorale din teritoriu care prezintă probleme și soluții din partea candidaților PDM.

Obiectivitate și imparțialitate. Partizanat politic

Șase sau 28% din cele 21 de știri au fost părtinitoare, prezentând informația tendențioasă, în special în materialele în care reporterii scot în prim-plan realizările și succesele înregistrate de unii primari din PDM. Astfel, la 31 mai, postul a informat despre *drumurile reparate, Casa de cultură funcțională și străzile iluminate* din Nisporeni, toate acestea fiind posibile grație primarului degrevat. Acesta prezintă și planuri de viitor, care includ *reparația stadionului, reabilitarea parcului, crearea zonelor de odihnă* etc. La 3 iunie este difuzată știrea despre proiectele realizate de-a lungul anilor de primarul din Molovata Nouă, Dubăsari, *care a reparat grădinița, a restaurat Casa de cultură, a asigurat iluminarea stradală, a amenajat Muzeul satului, a deschis un Centru al Medicilor de Familie*. Au fost înregistrate și cazuri în care faptele nu au fost separate de opinie, cum ar fi de exemplu știrea de la conferința de presă a liderului PCRM Vladimir Voronin din 4 iunie, intitulată *Perle marca Voronin*, știrea despre protestele de la gunoștea de la Bubuieci din 5 iunie. La 7 iunie, postul a informat despre protestele din Piața Marii Adunări Naționale, deplasând accentele de pe mesaje anti-guvernare și anti-PD pe cele privind disensiunile dintre reprezentanții PL și ai Platformei Civice Demnitate și Adevăr. Filtrarea informației cu scopul de a proteja anumii actori indică asupra manipulării și dezinformării cu privire la acest subiect.

În perioada de raport Prime TV a mediatizat 8 concurenți electorali, cel mai mare spațiu revenind PDM. Reprezentanții acestui partid au avut apariții directe în 6 materiale și o mențiune într-un material. Contextul a fost de 6 ori pozitiv, iar o dată neutru. Printre știrile care au favorizat PDM se numără cea privind surprizele oferite copiilor de candidata Partidului Democrat pentru funcția de primar al Chișinăului, Monica Babuc (1 iunie), oferirea de daruri copiilor de la un spital din capitală de către președintele Parlamentului, Andrian Candu (1 iunie), lansarea proiectului de construcție a blocurilor locative destinate familiilor social vulnerabile din Ialoveni (2 iunie), derularea Campaniei Primăria Familiei tale (2 iunie) etc. Reprezentanții PLDM și PCRM au avut apariții directe în câte 4 știri, fiind menționați câte o dată, contextul fiind mai mult neutru (3). PL a avut apariții în 2 știri și mențiuni în altele 5, de 4 ori în context negativ și 3 ori - neutru. Au mai fost mediatizați reprezentanții PPRM, PVE și PPEM - în context neutru.

Comparativ cu perioada anterioară de raport se remarcă scăderea numărului de materiale pozitive pentru PDM și creșterea ușoară a numărului de știri care mediatizează alți concurenți. De cele mai multe ori, materialele care mediatizează ceilalți concurenți conțin mai multe acuzații la adresa altor concurenți și mai puțin informații despre platformele lor electorale sau activități de campanie. Astfel, de

exemplu, concurenții electorali PL, PLD, PPEM, PCRM au apărut de cele mai dese ori în materiale de conflict, fiind acuzați de contracandidați.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

Materialele electorale difuzate de Prime TV în perioada de raport au prezentat informația din perspectiva cetățenilor și a politicienilor, care au fost citați de 16 și, respectiv, 12 ori. La funcționari de stat s-a apelat de 6 ori, iar la surse din alte categorii – de 6 ori. 25% din numărul de surse citate au fost femei, în mare parte din categoria cetățeni.

Prime TV a pus pe post în perioada de raport 8 materiale controversate, marea majoritate – 7 - oferind dreptul la replică persoanelor vizate în controversă.

Limbajul și imaginile video utilizate

Pe durata perioadei monitorizate, postul de televiziune Prime TV a respectat principiile deontologice ce țin de utilizarea limbajului și imaginilor video.

În concluzie, în perioada de raport Prime TV a reflectat campania mai puțin tendențios decât în perioada precedentă de monitorizare, asigurând parțial pluralismul de opinie, echilibrul, dar nu și diversitatea surselor. Se constată o ușoară favorizare a PDM, prin frecvența mai mare și contextul pozitiv al aparițiilor reprezentanților și exponenților acestui concurent electoral.

Postul privat cu acoperire națională Canal 2 a difuzat în perioada de raport 19 știri relevante prezentei monitorizării, printre subiectele abordate figurând manifestările organizate cu prilejul marcării la 1 iunie a Zilei internaționale a copilului, cu participarea candidatei PDM Monica Babuc și a speakerului Andrian Candu, acțiunile de campanie a unor concurenți electorali, activitatea ONG-urilor implicate în monitorizarea campaniei, a CEC, protestele din PMAN. O parte din subiecte sunt realizate în aceeași cheie ca și la postul Prime TV, recurgându-se la același unghi de abordare și la aceleași surse. De notat, diminuarea numărului de știri în care se face agitație electorală și creșterea prezenței altor candidați electorali, de regulă, în știri controversate.

Obiectivitate și imparțialitate. Partizanat politic

Din cele 19 știri relevante, 6 sau aproximativ 30 la sută au fost părtinitoare, de cele mai multe ori reporterii eșuând să separe faptele de opinie. Drept exemple de acest gen pot servi materialul din 1 iunie despre înregistrarea a doi candidați cu același nume și prenume la funcția de primar al orașului Ialoveni, subiectul fiind prezentat ca o *luptă a colonelilor*, știrea din 1 iunie, intitulată *Abia lansat*, dar cu rezultate despre numărul de persoane care s-au adresat la serviciul Primăria Familiei Tale, proiect inaugurat de echipa PDM, materialul din 7 iunie despre

inaugurarea unei săli de fitness în satul Puhoi, Ialoveni. Un alt material este difuzat la 2 iunie și vizează acuzațiile de corupție lansate de un reprezentant PCRМ la adresa PSRM, reporterul afirmând că PSRM face jocul actualei guvernări și mimează opoziția. În știrea din 3 iunie, intitulată *De la Voronin cetire...* din declarațiile lui Vladimir Voronin, PCRМ, sunt selectate acuzațiile și criticile la adresa ministrului Apărării (PLDM) și a candidatului PLDM, Serafim Urechean, autorul anunțând că Voronin a împărțit calitative la stânga și la dreapta. Știrea din 7 iunie, despre protestele din Piața Marii Adunări Naționale, s-a axat pe situația de conflict dintre reprezentanții PL și ai Platformei Civice Demnitate și Adevăr, lăsând în umbră mesajele anti-guvernare și anti-PD. Astfel, Canal 2 a manipulat informația, prin filtrare.

Materialele relevante au mediatizat în total 8 actori electorali. Cele mai multe apariții directe au revenit concurentului electoral PDM - 6, marea majoritate în context pozitiv (5) și neutru (1). Printre materialele care au favorizat PDM se numără știrea din 31 mai despre programul pregătit pentru copii cu ocazia împlinirii unui an de la deschiderea sălii mici a Circului, dar și cu prilejul Zilei copiilor, în care intervine și Monica Babuc, PD, știrea din același buletin despre problemele cu care se ciocnesc locuitorii satului Pelinia, raionul Drochia și soluțiile oferite de candidatul la primăria acestui sat. La 1 iunie este pus pe post un reportaj despre acțiunea Orașul Copiilor și surprizele pregătite pentru copii de ziua lor de către Monica Babuc, în care reporterul anunță că echipa Monicăi Babuc le-a oferit copiilor o zi de poveste. La 2 iunie este inserat materialul despre numărul de persoane care s-au adresat la serviciul Primăria Familiei Tale, proiect inaugurat de echipa PDM împreună cu Monica Babuc.

Reprezentanții PCRМ au fost citați direct în 4 materiale (preponderent neutru - 3), iar PLDM a avut apariții în 2 știri și mențiuni în altele 2. Contextul a fost neutru - 2 ori, pozitiv și negativ câte o dată. PL a avut 4 mențiuni, preponderent în lumină negativă (3). Au mai fost mediatizați PLD, PPRM, PSRM și PPEM, care au fost citați direct în câte o știre, toate în context neutru.

Corectitudinea și echilibrul surselor/pluralismul de opinie

Sursele utilizate de Canal 2 în perioada de raport au fost lipsite de diversitate. A crescut evident numărul de surse din categoria cetățeni, care au fost primii în topul surselor utilizate. Astfel, cetățenii au fost citați de 27 ori, aceștia fiind urmași de politicieni – 16 ori. Au mai fost citați un funcționar de stat și o sursă din altă categorie. În 16 cazuri au fost citate surse de sex feminin, indicatorul echilibrului de gen constituind 35%.

Cinci din cele 6 materiale de conflict au asigurat echilibrul surselor, prezentând ambele părți din conflict. A rămas dezechilibrată știrea din 2 iunie despre protestul organizat de Marcel Darie, PLD, împreună cu alți susținători, în fața casei secretarului CMC. Aceștia îl acuză că ar fi implicat în scheme de corupție și și-ar fi construit casa pe un teren obținut ilegal. Si Dorin Chirtoacă este acuzat că l-ar fi acoperit pe secretar în furturile sale. Autorul menționează că nici Chirtoacă, nici Didenco nu au fost de găsit ca sa dea replică.

Limbajul și imaginile video utilizate

Pe durata perioadei monitorizate, în materialele de la postul de televiziune Canal 2 nu au fost inserate imagini cu abateri de la standardele etice și profesionale.

În concluzie, Canal 2 a avut un comportament mai echilibrat decât cel înregistrat în perioadele anterioare de raport. Postul a asigurat echilibrul surselor în știrile controversate, dar nu și pluralismul de opinie și diversitatea surselor. Canal 2 a favorizat ușor candidatul electoral PDM, care a avut un număr relativ mai mare de apariții, contextul fiind întotdeauna pozitiv.

TV 7

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport 31 mai – 7 iunie, postul de televiziune TV 7 a inclus în principalele buletine de știri 25 de materiale relevante prezentei monitorizării. Subiectele abordate au vizat în principal diferite activități de campanie ale concurenților electorali, activitatea Comisiei Electorale Centrale, a Consiliului Coordonator al Audiovizualului, a organizațiilor neguvernamentale, rezultate ale sondajelor de opinie realizate în campanie.

Obiectivitate și imparțialitate. Partizanat politic

Marea majoritate a materialelor cu caracter electoral direct și indirect au fost imparțiale, prezentând subiectele obiectiv și echidistant.

TV 7 a ținut în vizor activitatea a 10 concurenți electorali, care, de regulă, au avut apariții directe, dar au fost și menționați. De cele mai multe apariții și mențiuni a beneficiat PLDM, reprezentanților acestui partid li s-a oferit cuvânt în 4 știri, fiind totodată menționați în alte 2 materiale. Contextul aparițiilor directe a fost pozitiv (4 știri), iar al mențiunilor - neutru. Printre știrile în care PLDM apare pozitiv se numără materialul din 1 iunie, intitulat *Serafim Urechean promite locuințe accesibile familiilor tinere*, materialul din 4 iunie cu titlul *Serafim Urechean promite să facă navigabil din râul Bâc*, știrea din 5 iunie *”Serafim Urechean: Bomba ecologică de la Bubuieci poate fi lichidată”*, materialul din același buletin cu titlul *”Tot mai puține femei candidează la postul de primar”*. PPEM a avut 4 apariții directe și o mențiune, toate în context neutru, iar PCRPM – 2 apariții și o mențiune (în context pozitiv, negativ și neutru). PL a avut o singură apariție, dar a fost menționat de 5 ori, preponderent în context negativ (3) ori, fiind vorba de materialul din 3 iunie, în care Dorin Chirtoacă și PL sunt acuzați de utilizarea resurselor administrative pentru a crea impedimente pentru contracandidați - *Oazu Nantoi: Asupra candidaților noștri se face presiune*, știrea despre protestul organizat de PLD în fața casei secretarului CMC - *Secretarul CMC este acuzat că și-a însușit bani publici* din 3 iunie, și materialul *Membrii Partidului Verde Ecologist sunt alarmați de problema gunoiștii Bubuieci* din 5 iunie.

Pluralismul de opinie. Corectitudinea și echilibrul surselor

TV 7 a asigurat parțial pluralismul de opinie și diversitatea surselor în știrile relevante. Cele 25 de materiale analizate au fost documentate din mai multe surse, majoritatea din categoria politicieni – 17. A crescut numărul de cetățeni citați în știri – 10, aceștia fiind urmași de funcționari de stat – 6, experți - 3 ori, și surse din alte categorii - 3. O parte din aceste surse au fost de sex masculin – 28, iar 11 au fost de sex feminin, indicatorul de 28% fiind în creștere față de perioadele anterioare de raport.

Persistă problema dezechilibrului surselor în materialele de conflict. Astfel, din cele șapte materiale de conflict, doar în două a fost oferit dreptul la replică, iar într-un caz echilibrul a fost asigurat parțial. Drept exemple de materiale care au omis să prezinte a doua parte din conflict se numără: materialul din 3 iunie, privind pichetarea de către candidatul PLD a casei secretarului CMC. Jurnalistul anunță că a încercat să obțină comentariul secretarului CMC și nu a reușit. Autorul nu a încercat să-l găsească și pe Dorin Chirtoacă, care la fel a fost acuzat de Marcel Darie că l-ar proteja pe secretarul CMC în schemele de corupție din primărie. O altă știre dezechilibrată este cea din 4 iunie, intitulată *Voronin: Miniștrii nu se supun cabinetului de miniștri*, materialul din 5 iunie *Membrii Partidului Verde Ecologist sunt alarmați de problema gunoiștii Bubuieci*.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de TV 7 în materialele puse pe post în perioada de referință a fost acceptabil. Nu au fost cazuri de manipulare a imaginilor video.

În concluzie, în perioada de raport TV 7 a reflectat corect și echidistant campania electorală în știri, dar nu a asigurat echilibrul surselor în materialele controversate. Postul nu a favorizat vreun candidat prin numărul mare de apariții și mențiuni, dar concurentul electoral PLDM a avut cele mai multe apariții în context pozitiv.

Implicarea în campania electorală

Postul de televiziune Accent TV a difuzat în perioada de raport 27 de materiale cu caracter electoral direct sau tangențial. Radiodifuzorul a ținut în vizor diverși actori electorali, care fie au organizat activități electorale, fie au făcut declarații în cadrul mai multor emisiuni televizate, în baza lor fiind produse știri scurte. Postul a mai informat despre rezultatele sondajelor de opinie, despre rapoarte ale organizațiilor neguvernamentale implicate în monitorizarea campaniei, acuzații lansate de unii concurenți la adresa altora etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Din cele 27 de materiale relevante de la Accent TV 10 (sau aproximativ 40%) au fost părtinitoare, acest indicator fiind ascendent, comparativ cu perioadele anterioare de raport. De cele mai dese ori autorii nu au separat faptele de opinie, au făcut propriile evaluări și constatări, asumându-și rolul de experți. Astfel, de

exemplu, la 2 iunie, Accent TV informa ușor ironic că Vasili Chirtoca, PCRM, s-a lăudat că va restabili semințele pierdute și va semăna toata Moldova cu semințe de legume ecologice. În același buletin este inserată știrea despre promisiunile lui Serafim Urechean de a construi locuințe dacă va câștiga alegerile. În informația de context, reporterul recurge la date statistice pentru a demonstra cât de scumpă e această promisiune electorală și cu cât va afecta ea bugetul municipal. O astfel de abordare se remarcă nu în toate știrile, altele prezentând detaliat promisiuni electorale, fără ca acestea să fie analizate de reporter (vezi, de exemplu, știrile despre viziunile Zinaidei Greceanii, PSRM, din 4 și 5 iunie).

Părtinirea este deseori evidentă în știrile axate pe declarațiile făcute de unii concurenți în emisiuni televizate. Astfel, de exemplu, în cazul reprezentanților PSRM din emisiuni sunt selectate detalii despre viziunile acestora privind rezolvarea problemelor stringente pentru capitală (exemplu, buletinul din 4 și 5 iunie), iar în cazul celorlalți candidați sunt scoase în evidență diferite acuzații la adresa altor concurenți electorali. La 3 iunie, Accent TV a produs o știre în baza unor declarații făcute de candidatul PDA la primăria capitalei, Oleg Brega în emisiunea 1 plus 1 de la Accent TV, din care au fost selectate pasajele în care Brega îi sugerează lui Dorin Chirtoacă să-și pregătească pesmeți, pentru că probabil va sta în pușcărie pentru ilegalitățile pe care le-a comis cât a fost în postul de primar de Chișinău. Nu sunt separate faptele de opinie nici în materialul din 5 iunie despre afirmațiile lui Vasili Chirtoca, precum că unii contracandidați i-ar plagia ideile.

În total, Accent TV a mediatizat 12 concurenți electorali, inclusiv candidați la postul de consilier municipal Chișinău. De cele mai multe ori în știrile de la Accent tv au apărut reprezentanții PSRM, PLDM și PCRM – care au fost citați în câte 4 știri, fiind totodată menționați în câte o știre. Contextul pentru PSRM a fost preponderent pozitiv – 4 și neutru – 1, pentru PLDM – pozitiv 2, neutru - 2 și negativ - 1, pentru PCRM - 4 apariții neutre și o mențiune negativă. Au mai avut apariții directe reprezentanții PCNM – în 2 știri, fiind totodată menționați în o știre, toate în context neutru, ai PPEM - apariții în 3 știri și o mențiune, contextul fiind neutru. PDM a fost menționat în 3 materiale, de 2 ori în context negativ și o dată neutru. PL a fost menționat de 7 ori, dintre care în 6 cazuri în context negativ. Ceilalți concurenți mediatizați - PDA, PLD, PVE, PN – fie au fost citați direct, fie au fost menționați în context neutru.

Corectitudinea și echilibrul știrilor. Pluralismul de opinie

În materialele relevante difuzate de Accent TV în perioada de raport nu a fost asigurat pluralismul și diversitatea surselor. Sursele citate în știrile cu caracter electoral direct sau indirect au fost de cele mai multe ori politicieni – 25, urmași la mare distanță de experți - 4, cetățeni – 2, alte categorii – 1. Marea majoritate au fost bărbați - 25, iar 7 au fost femei, indicatorul asigurării echilibrului de gen fiind de 21%.

Aproximativ 40 la sută din materiale au tratat subiecte controversate și în majoritatea cazurilor - 6 din 11 - acestea nu au oferit dreptul la replică. Astfel, de

exemplu, în buletinul din 2 iunie este inserată știrea despre promisiunile lui Serafim Urechean de a construi locuințe dacă va câștiga alegerile. Acesta afirmă că Dorin Chirtoacă nu a construit nicio locuință deși a promis 10 mii, dar replica lui Chirtoacă lipsește. În altă știre, din 2 iunie, protagonistul, un candidat independent la funcția de primar Ungheni, susține că i se pun piedici de către foștii colegi de partid din PLDM, iar reporterul afirmă că postul nu a reușit să ia legătura cu cei vizați. În știrea din 3 iunie despre acuzațiile de corupție lansate de Marcel Darie, PLD, la adresa secretarului CMC și a lui Dorin Chirtoacă, jurnalistul afirmă că din spusele lui Marcel Darie, *Didenco era acasă, dar nu a ieșit afară ca să facă comentarii (!)* Astfel, autorul nu a depus niciun efort să afle părerea celor vizați. A rămas dezechilibrată și știrea din 3 iunie despre sugestia lui Oleg Brega către Chirtoacă, *să-și pregătească pesmeți*. În final se spune că la moment Chirtoacă nu a comentat în niciun fel aceasta afirmație, fără ca reporterul să încerce să-l contacteze. În materialul din 3 iunie ce prezintă opinia lui Grigore Petrenco, PCNM, privind decizia CCA de a interzice canalul rusesc Rossia 24, unde PCRМ apare negativ, iar Accent TV anunță că nu a reușit să ia legătura.

Limbajul și imaginile video utilizate

În materialele cu caracter electoral direct sau indirect difuzate de Accent TV nu au fost înregistrate probleme ce țin de utilizarea imaginilor sau sunetului în măsură să deturneze mesajele etc.

În concluzie, postul de televiziune Accent TV nu a asigurat imparțialitatea știrilor, pluralismul de opinie, diversitatea și echilibrul surselor. Totodată, se remarcă scăderea numărului de materiale care favorizează PSRM, acest concurent având în continuare cea mai mare rată de apariții în lumină pozitivă.

PRESA ONLINE

www.omg.md

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport, portalul Omg.md a publicat 58 de materiale cu caracter electoral direct sau indirect, cele mai multe în zilele de 1 iunie (11), 2 iunie (15) și 5 iunie (13). Aproape două treimi din numărul articolelor (37 sau 63,8% din total) au fost știri scurte sau detaliate care au vizat procesul și concurenții electorali, în 20 de cazuri materialele au vizat o situație de conflict sau au lansat anumite acuzații în contextul alegerilor, iar un text a fost de educație electorală (despre acțiunea de informare electorală „Votez - deci trăiesc”, desfășurată de CEC).

Imparțialitate și obiectivitate

Politica editorială a portalului Omg.md nu a suferit schimbări față de perioadele anterioare de monitorizare. Astfel, redacția selectează pentru mediatizare subiecte care vizează anumiți concurenți electorali, iar unghiul de abordare a temelor indică

asupra faptului că politica editorială nu este îndreptată spre informarea complexă despre campania electorală, ci spre promovarea unor concurenți electorali și prezentarea în context defavorizant a altor concurenți. Fiecare a treia știre publicată de Omg.md în perioada de raport a fost completamente părtinitoare, iar majoritatea celorlalte au prezentat o singură opinie/poziție într-o problemă sau alta. Astfel, știrile portalului nu întrunesc calitățile unor informații imparțiale și obiective. În perioada 31 mai – 7 iunie 2015, știrile de pe Omg.md au vizat un număr redus de concurenți electorali (în total, 8). PDM și exponenții acestui partid au avut cea mai mare vizibilitate, însă contextul prezentării a fost aproape de fiecare dată negativ (în 28 din cele 30 de știri în care a fost vizat, PDM a fost criticat și/sau prezentat în context defavorizant). PLDM, PL și PCRM de asemenea au fost prezentate deseori în context negativ, însă mai rar decât PDM (PLDM: menționat de 22 de ori, inclusiv de 18 ori în context negativ; PL: menționat de 17 ori, inclusiv de 15 ori în context negativ; PCRM: vizat de 18 ori (4 apariții directe și 14 mențiuni), inclusiv de 12 ori în context negativ). Mișcarea "Ravnopravie" și Ilan Shor au fost vizate mai mult în contextul unor acuzații și critici, de fiecare dată în context negativ (de 7 ori). În același timp, Omg.md promovează activ „Partidul Nostru”, pe liderul acestuia Renato Usatîi și alți candidați ai acestei formațiuni politice (în 13 din cele 14 texte, în care a fost citat sau menționat partidul sau exponenții acestuia, contextul a fost unul pozitiv).

Prin titlurile și judecățile de valoare incluse în texte, autorii demonstrează că sunt părtinitori și nu intenționează să informeze obiectiv și imparțial despre un subiect sau altul. Astfel, multe titluri sunt speculatorii, sunt făcute afirmații în baza unor presupuneri, protagoniștilor li se pun etichete pentru a-i defavoriza etc. Când amintește de Vladimir Plahotniuc, Omg.md deseori accentuează, fără o legătură directă cu subiectul propriu-zis, că acesta este un businessman cu o reputație dubioasă și practic este proprietarul Partidului Democrat (2 iunie 2015, știrea „Unioniștii au anunțat despre începutul dezordinilor”). În ce-l privește pe Renato Usatîi și „Partidul Nostru”, sunt date aprecieri elogioase, utilizate adjective care indică asupra părtinirii autorilor și portalului (1 iunie 2015, în știrea „Locuitorii din Bălți îi arată o atenție fără precedent lui Renato Usatîi” se spune despre „o întâlnire cu alegătorii fără precedent”, iar cu trimitere la unii observatori anonimi se afirmă că „la nici una din întâlnirile cu alegătorii, organizate vreodată de politicienii moldoveni nu au fost atâția oameni”).

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Cele 58 de materiale relevante prezentei monitorizări s-au bazat pe declarațiile/afirmațiile a 58 de surse, inclusiv 27 de politicieni, 22 de experți și 9 funcționari de stat. Doar 6 din sursele citate sunt femei (10,4% din total; nicio sursă feminină din domeniul politicului), astfel principiul echilibrului de gen nu a fost asigurat de Omg.md în această perioadă.

Materialele care au abordat o situație de conflict sau au lansat acuzații în context electoral au fost, de cele mai multe ori, dezechilibrate. Exemple: în știrea „Ursachi: Autoritățile intenționează să discrediteze mișcarea de protest” (1 iunie 2015), cu trimitere la declarațiile avocatei Ana Ursachi, se vorbește despre “trucurile ieftine” ale lui Cavaliuc (șeful Inspectoratului general de poliție), prin care se dorește

discreditaarea protestelor pașnice. O reacție la aceste învinuiri a IGP sau a altor structuri de ordine nu a fost inclusă în text. La 5 iunie 2015, site-ul a publicat știrea "Renato Usafii a aflat despre o nouă provocare împotriva "Partidului Nostru", în care se face trimitere la un comentariu al lui Usafii în rețeaua de socializare Facebook, unde acesta afirmă că se pregătește scoaterea din cursa electorală a "Partidului Nostru" și lasă să se înțeleagă că în spatele acestei presupuse acțiuni ar sta liderul PLDM Vlad Filat, pe care site-ul îl etichetează "ex-premierul demis pentru corupție" și Octavian Mahu, candidatul PCRM la funcția de primar de Bălți, contra-candidatul principal al lui Usafii. Opiniile celor vizați direct nu au fost prezentate, astfel știrea este dezechilibrată. Aceleași abordări speculative au fost înregistrare și în alte texte publicate de Omg.md. În știrea "Structurile lui Plahotniuc pregătesc falsificarea listelor alegătorilor" (5 iunie 2015) se insinuează că autoritățile au majorat artificial numărul alegătorilor, cu circa 500 mii mai mult față de anul 2003, cu scopul de a falsifica rezultatele alegerilor, iar acest lucru se va întâmpla cu complicitatea Ministerului comunicațiilor și tehnologiei informației, despre care Omg.md scrie că "este controlat de businessmanul cu reputație dubioasă Vladimir Plahotniuc". Poziția celor acuzați că ar pregăti falsificarea rezultatelor alegerilor lipsește, articolul fiind astfel dezechilibrat. Deseori, site-ul publică declarațiile anumitor experți care critică guvernarea și acuză partidele de la guvernare de diverse încălcări ale legii, însă reacția celor acuzați nu este solicitată de Omg.md, astfel nu este asigurat principiul pluralismului de opinii.

Limbajul și imaginile utilizate

Limbajul utilizat de autorii articolelor de pe Omg.md abundă de expresii peiorative și calificative, prin care se urmărește ridiculizarea unor concurenți electorali, a altor persoane din spațiul public, dar și a unor instituții publice.

În concluzie, majoritatea știrilor Omd.md au fost părtinitoare, având scopul de promova unii concurenți electorali și a-i prezenta în context defavorizant pe alții. Astfel, PDM și exponenții acestui concurent electoral au fost prezentați aproape de fiecare dată în context negativ, PLDM, PL, PCRM, Mișcarea "Ravnopravie" și Ilan Shor la fel au fost criticați și prezentați deseori în context defavorizant. În același timp, site-ul a favorizat activ „Partidul Nostru” și pe liderul acestuia Renato Usafii. Materialele care au abordat o situație de conflict sau au lansat acuzații în context electoral au fost, de cele mai multe ori, dezechilibrate, prezentând o singură opinie, fără replica celor acuzați.

www.pan.md

Implicarea în campania electorală

În perioada 31 mai – 7 iunie 2015, Pan.md a publicat în total 26 de materiale cu caracter electoral direct sau indirect, inclusiv 12 știri în ziua de 12 iunie 2015. Majoritatea articolelor (16) au fost știri simple și articole de opinie, iar în 9 materiale

a fost abordat un subiect conflictual sau au fost lansate anumite acuzații în context electoral. Materiale de educație electorală a cititorilor nu au fost publicate în această perioadă.

Imparțialitate și obiectivitate

Site-ul reflectă campania electorală selectiv, relatând în știrile și articolele de opinie publicate despre un număr mic de concurenți electorali. În total, în știrile Pan.md din săptămâna de raport au fost vizați 10 concurenți electorali, majoritatea fiind doar menționați, fără a fi citați direct, și doar „Partidul Nostru”, PSRM și PCRM au avut apariții directe (citate) în materialele site-ului. Partidele de la guvernare sunt criticate frecvent (PDM și PLDM – câte 11 cazuri de mediatizare negativă din totalul de câte 16 mențiuni), la fel ca și PL (din 11 mențiuni, 6 – în context negativ). PCRM este prezentat în context diferit, mai mult negativ și neutru (câte 5 din totalul de 12 cazuri când a fost vizat, alte două apariții au fost în context pozitiv). În schimb, „Partidul Nostru” și PSRM sunt favorizate printr-un context pozitiv al prezentării aproape de fiecare dată când sunt vizate (câte 6 cazuri fiecare din totalul de 9 și, corespunzător, 8 articole).

În general, articolele publicate în această perioadă au respectat principiul mediatizării nepărtinitoare a subiectelor, însă abordarea selectivă a temelor și unghiurile de prezentare indică asupra tendinței de a influența opinia cititorilor.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Cele 26 de materiale relevante prezentei monitorizări s-au bazat pe declarațiile/afirmațiile a 32 de surse, inclusiv 15 politicieni, 8 funcționari de stat, 6 experți și 3 cetățeni simpli. Doar o treime din materialele care au abordat o situație de conflict au prezentat ambele părți, fiind mai mult sau mai puțin echilibrate, 6 texte însă au fost documentate dintr-o singură sursă, fiind astfel dezechilibrate. Principiul echilibrului de gen a fost neglijat în totalitate de Pan.md: o singură sursă feminină din cele 32 de persoane citate, ceea ce reprezintă 3,1% din total. Toate sursele din domeniul politicului, din administrația publică și din comunitatea de experți au fost de genul masculin.

Unele materiale au transmis deliberat o singură perspectivă/poziție asupra unei sau altei situații, mesajele transmise către cititori fiind în aceste cazuri manipulatorii. Astfel, la 4 iunie 2015, a fost publicată știrea „Dodon: Chirtoacă este pionul oligarhilor”, cu subtitlul luat între ghilimele „PL a primit ordin să acționeze”, bazată pe un comentariu al liderului PSRM Igor Dodon în blogul său privind intenția PL de a organiza o acțiune electorală în centrul Chișinăului, simultan cu protestul Platformei „Demnitate și Adevăr”. De fapt, în textul articolului este preluat integral comentariul lui Dodon, în care se fac speculații privind „panica oligarhilor în legătură cu mitingul cetățenilor, planificat la 7 iunie” și ordinul pe care aceștia i l-ar fi dat PL, lui Ghimpu și Chirtoacă, să împiedice acțiunea de protest și să creeze confuzii în societate prin provocarea unui „conflict ideologic cu Platforma DA, pentru a o compromite”. Deși în text sunt acuzații grave în adresa PL și a exponenților acestui partid (Ghimpu, Chirtoacă, Drăguțanu), Pan.md nu a solicitat opiniile acestora.

La 5 iunie 2015, Pan.md a publicat articolul „Pentru destabilizarea situației, în Chișinău au venit peste 500 de cetățeni români”, cu subtitlul „Partidele lui Filat și Ghimpu sunt gata să se alăture provocărilor”. Deși textul conține doar declarațiile lui Renato Usatîi la un post de televiziune, în care acesta speculează că s-ar pune la cale o lovitură de stat, cu implicarea PL, PLDM, controlați de V. Plahotniuc, și a cetățenilor români care au venit în Moldova special pentru asta, totuși Pan.md nici nu a încercat să se documenteze suplimentar, la fel, nu a prezentat opiniile celor acuzați că pun la cale o acțiune ilegală. Mai mult, prin titlul și subtitlul afirmative, site-ul a creditat cu încredere această informație, prezentând-o ca pe un adevăr. În așa fel, Pan.md a încălcat principiul echilibrului de surse și a pluralismului de opinie.

Limbajul și imaginile utilizate

De cele mai multe ori, limbajul articolelor de pe Pan.md s-a înscris în normele bunelor practici jurnalistice, în unele materiale de opinie fiind înregistrate totuși unele abateri lingvistice și etichetări ale protagoniștilor. Relatarea „Piața pentru „ai noștri”, publicată de site la 7 iunie 2015, în care autoarea a povestit, în general, nepărtinitor, despre evenimentele care au avut loc în Piața Marii Adunări Naționale, a fost însoțită de o fotografie care seamănă a fi un colaj, în care apar fotografiile lui Vlad Filat, Ilan Shor și Vladimir Plahotniuc, de-asupra lozincii „Hoții la dubă”. Prin plasarea acestei imagini, site-ul a nuanțat propria atitudine față de persoanele vizate.

Concluzia generală este că site-ul Pan.md reflectă campania electorală selectiv, iar abordarea preferențială a temelor și unghiurile de prezentare indică asupra tendinței de a influența opinia cititorilor. Partidele de la guvernare (PDM și PLDM), la fel ca și PL, sunt criticate frecvent, iar PCRM este prezentat în context diferit, mai mult negativ și neutru. În schimb, „Partidul Nostru” și PSRM sunt favorizate printr-un context pozitiv al prezentării aproape de fiecare dată când sunt vizate. În unele articole, Pan.md a încălcat principiul echilibrului de surse și a pluralismului de opinie.

www.publika.md

Implicarea în campania electorală

Publika.md a plasat în perioada monitorizată 50 de articole cu caracter electoral direct sau indirect, inclusiv 41 de știri, 8 materiale care au abordat un subiect controversat și o informație cu caracter de educație electorală (condițiile de solicitare la domiciliu a urnei de vot mobile). Cea mai productivă zi a fost 2 iunie 2015, când pe Publika.md au fost plasate 10 articole tematice, în celelalte zile ale perioadei de monitorizare fiind publicate câte 4-8 materiale cu caracter electoral direct sau indirect.

Imparțialitate și obiectivitate

Aproape jumătate din știrile plasate pe Publika.md (23 din 50) nu au respectat principiul imparțialității jurnalistice, prin titlu sau prin aprecierile date de jurnaliști în textele materialelor. De cele mai multe ori, acest lucru a fost înregistrat în materialele care prezintă candidații la funcția de primar sau consilier. Ca și în perioadele precedente de monitorizare, Publika.md a continuat să promoveze candidații PDM. În total, acest partid și candidații săi au fost vizați de 27 de ori în săptămâna de raport, inclusiv de 23 de ori în context pozitiv, de 25 de ori candidații PDM au avut apariții directe, adică au fost citați și/sau au făcut declarații (pentru comparație: în topul mediatizărilor urmează, la mare distanță, PLDM, cu 7 articole în care a fost vizat, inclusiv 3 în context neutru și câte 2 – în context negativ și pozitiv). După numărul concurenților electorali care au fost amintiți de Publika.md în această perioadă (în total, 10), se poate constata dezinteresul site-ului de a fi o sursă de informație despre campania electorală în toată complexitatea ei. Astfel, majoritatea concurenților electorali nu apar în general sau sunt vizați extrem de rar în comparație cu PDM.

Site-ul promovează candidații PDM la funcțiile electivă în localitățile țării, utilizând frecvent în calitate de argumente accentuarea (în unele cazuri, exagerarea) realizărilor de până acum ale candidaților, demonstrând susținerea masivă pe care ar avea-o aceștia în comunități, prin selectarea doar a opiniilor pozitive, încercând să atragă atenția cititorilor prin scrierea cu litere majuscule sau cu font boldat a unor idei, cuvinte-cheie și mesaje. Astfel, la 31 mai 2015, site-ul a publicat știrea "Investiții de MILIOANE în orașul Nisporeni. Oamenii sunt mândri de realizările din ultimii patru ani", în care se relatează despre realizările actualelor autorități ale orașului Nisporeni care sunt atribuite lui Ion Gangan, primar degrevat și candidat al PDM. Într-o altă știre - "Strategii de DEZVOLTARE a satelor Moldovei. Ce soluții propune un candidat PDM la funcția de primar", site-ul relatează despre realizările de până acum și planurile candidatului PDM la funcția de primar al satului Pelinia, raionul Drochia, Vasile Morogai. La 1 iunie 2015, a fost publicat materialul "Alegeri locale 2015: Apa potabilă și sistemul de canalizare rămân un vis pentru locuitorii din Țigănești", în care sunt prezentate soluțiile pentru problemele satului doar ale unuia din candidații la funcția de primar, Valentin Țaca. La 2 iunie 2015, în materialul "ALEGERI LOCALE 2015. Echipa PDM îndeamnă oamenii să-și dea votul pentru primari de încredere" au fost mediatizate promisiunile electorale ale primarilor din unele localități din raionul Anenii Noi. La 3 iunie 2015, în materialul "ALEGERI LOCALE 2015: Ce își propun doi candidați la fotoliul de primar din raionul Glodeni" sunt promovați candidații PDM din localitățile Balatina și Danu din raionul Glodeni. În celelalte zile ale perioadei de monitorizare, linia editorială de agitație electorală indirectă în favoarea candidaților PDM a continuat, iar site-ul a relatat detaliat despre „realizările” candidaților PDM de până acum și „soluțiile” pentru probleme actuale ale unor localități din țară: 4 iunie 2015 – Lunga, raionul Florești (titlu: "Speranță împlinită pentru localnicii unui sat din Florești. Până acum consumau "combustibil"), orașul Criuleni (titlu: "ALEGERI LOCALE 2015: Proiectul minune care a schimbat viața a 70 de familii din Criuleni") și Cojușna, raionul Strășeni (titlu: Problemele locuitorilor din Cojușna vor fi rezolvate! Ce soluție are unul dintre candidații la Primărie); 5 iunie 2015 – Cubolta, raionul Sângerei (titlu:

”ALEGERI LOCALE 2015: Satul din Moldova în care localnicii sunt mulțumiți de ceea ce face primarul”) și Mingir, Hâncești (titlu: ALEGERI LOCALE 2015: Locuitorii din satul Mingir, MULȚUMIȚI de schimbările din ultimii ani”). Chiar dacă în titlurile mai multor știri este indicat ”Alegeri locale 2015”, totuși acestea sunt, în esență, materiale de publicitate electorală mascată, deoarece îl prezintă în context pozitiv doar pe unul dintre candidații la funcția de primar sau consilier, de regulă, acesta fiind candidatul înregistrat de PDM sau susținut de acest partid.

În câteva materiale, Publika.md l-a promovat pe candidatul PDM la funcția de primar al municipiului Bălți, Serghei Chiseliov (1 iunie 2015: ”Muzică, distracție și cadouri. Show de excepție pentru sute de copii din Bălți” despre participarea acestuia la activitățile dedicate Zilei internaționale a copilului; 2 iunie 2015: ”ALEGERI LOCALE 2015: Un candidat la șefia municipiului Bălți promite că va deschide mii de locuri de muncă” despre promisiunile electorale ale candidatului, inclusiv ”prioritatea” de a deschide 20 mii locuri de muncă în următorii patru ani). Totodată, contracandidații lui Chiseliov sunt prezentați în context defavorizant. Astfel, la 3 iunie 2015, în materialul ”Referendumul, prilej de PROMOVARE a unui candidat la funcția de primar de Bălți. Ce spun autoritățile”, comuniștii din Bălți și candidatul PCRM la funcția de primar Octavian Mahu sunt acuzați de încălcarea legii prin inițierea referendumului consultativ local privind obținerea unui statut special pentru localitate și utilizarea acestuia în scopuri electorale prin promovarea pe panourile publicitare. Dreptul la replică al PCRM nu a fost asigurat.

Ca și în perioadele precedente, Publika.md mediatizează zilnic activitatea și aparițiile publice ale candidatului PDM la funcția de primar general al mun. Chișinău Monica Babuc, în care ea este prezentată în context exclusiv favorabil și laudativ. Astfel, la 31 mai 2015 a fost publicat reportajul ”În ajun de Duminica Mare, candidatul PDM pentru Primăria Capitalei, Monica Babuc, și-a vizitat părinții”; la 1 iunie 2015 - știrea ”De Ziua Internațională a Copiilor, Chișinăul s-a transformat într-un oraș al POVEȘTILOR”, din care aflăm că ”Echipa Monicăi Babuc le-a oferit micuților o zi de poveste”; la 2 iunie 2015 – știrea ”Primăria familiei tale”, tot mai solicitată. Monica Babuc a făcut bilanțul celor zece zile de activitate”, despre această acțiune lansată în campania electorală; la 3 iunie 2015 – știrea ”Monica Babuc vrea mai multă culoare în Chișinău: Locuitorii au nevoie de un oraș verde, curat și iluminat” despre participarea candidatului PDM la acțiunea ”Colorăm Chișinăul!”; la 4 iunie 2015 - ”Monica Babuc, în vizită la fabrica ”Bucuria”. Promisiunile candidatului PDM la funcția de primar al Capitalei”. În materialul ”Mai puțină politică și mai multe fapte bune! PDM este pregătit de alegerile locale generale”, publicat pe 6 iunie 2015, Publika.md a reflectat Forumul organizației municipale Chișinău a PDM cu participarea liderilor formațiunii și a candidaților la funcțiile de primari și consilieri în municipiu.

La 7 iunie 2015, Publika.md a publicat mai multe materiale despre manifestațiile din Piața Marii Adunări Naționale, inclusiv poze și actualizări periodice ale informației, însă unghiul de reflectare a subiectului a indicat asupra dorinței de a devia accentele, reportajul concentrându-se exclusiv pe conflictul dintre protestatarii Platformei ”Demnitate și Adevăr” și susținătorii PL, fiind mediatizate doar lozincile și scandările împotriva PL, nu și cele împotriva PDM, PLDM și a liderilor acestor partide. Astfel, în știrea ”Altercații în centrul Capitalei. Poliția a format un cordon între manifestanții Platformei DA și susținătorii PL”, autorul accentuează:

"Manifestanții care au venit de partea Platformei DA au intrat în mulțimea liberală și scandează "Rușine!", "Jos Ghimpu!", "Rușine Chirtoacă!". De asemenea, manifestanții Partidului Liberal care s-au adunat în Piața Marii Adunări Naționale sunt huiduiți de către oamenii care s-au adunat la mitingul Platformei DA". Cititorii nu sunt informați însă despre scopul manifestației organizate de Platforma DA și lozincile anti-guvernamentale și anti-Plahotniuc ale protestatarilor.

În știrea "Miting în centrul Capitalei. Ce au scandat protestarii", publicată în aceeași zi, de asemenea sunt prezente elemente de manipulare informațională. Astfel, deși anunță că în PMAN a avut loc un miting, organizat de Platforma DA și o întâlnire cu alegătorii, organizată de PL, autorii menționează în treacăt că au existat mesaje anti-guvernare, concentrându-se, în schimb, pe declarațiile persoanelor care contestă Platforma DA, deci, și lozincile acesteia, pe care Publika.md le omite. Se face trimitere la declarațiile Vitaliei Pavlicenco, președintele PNL, care a participat la mitingul DA cu un grup de unioniști, dar a plecat "în momentul când de la tribună a fost citit apelul precum că se transformă în mișcare politică" și ale președintelui PL Mihai Ghimpu care a spus că majoritatea celor veniți la protestul DA nu sunt cetățenii care pledează pentru cursul european, fiind „folosiți” și „aduși cu autobuzul” la acțiunea organizată de oamenii de afaceri Victor și Viorel Țopa, PSRM și PLDM. Astfel, site-ul aparent a reflectat evenimentele din 7 iunie 2015, însă a făcut-o într-un mod partizan și părtinitor, în așa fel încât să se creeze impresia eronată că ceea ce s-a întâmplat în PMAN a fost un conflict dintre PL și Platforma DA, dirijată de Victor și Viorel Țopa, PSRM și PLDM. Totodată, PDM și Vladimir Plahotniuc nu ar fi fost vizați în acest protest, iar lozincile protestatarilor împotriva acestora nu au apărut în prim-planurile imaginilor și a secvențelor video plasate pe Publika.md.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În cele 50 de materiale care au avut conotație electorală, Publika.md a citat 129 de surse, acesta fiind cel mai bun indicator dintre cele cinci site-uri monitorizate. Majoritatea surselor citate au fost cetățeni simpli (68), urmați de politicieni (42) și funcționari de stat (7), în această perioadă au mai fost citați un expert și 11 alte categorii de surse. Publika.md a înregistrat cel mai bun indicator al echilibrului de gen: din 129 de surse, 54 au fost femei, ceea ce reprezintă 41,9% din total. De menționat că majoritatea femeilor-surse (38) au fost din categoria cetățenilor simpli, iar citarea acestora a fost legată de prezentarea candidaților PDM la funcțiile de primar sau consilier.

Știrile care au vizat o situație de conflict au fost, în general, echilibrate.

Limbajul și imaginile utilizate

Limbajul știrilor electorale plasate pe Publika.md în perioada de monitorizate a fost corect, fără exagerări lingvistice, etichetări sau expresii ofensatoare în adresa protagoniștilor și/sau a concurenților electorali.

În concluzie, Publika.md continuă să fie portavoce a PDM, promovând intens candidații acestui partid și demonstrând o susținere masivă regizată pe care ar

avea-o candidații PDM în comunități, prin selectarea doar a opiniilor pozitive. Multe din aceste materiale sunt părtinitoare și reprezintă, în esență, agitație electorală ascunsă și/sau publicitate electorală mascată. Numărul concurenților electorali vizați de Publika.md este relativ mic, iar majoritatea concurenților electorali nu apar în general sau sunt vizați extrem de rar în comparație cu PDM.

www.timpul.md

Implicarea în campania electorală

Timpul.md a publicat în perioada monitorizată 14 articole cu caracter electoral direct sau indirect, cele mai multe (6) – în ziua de 3 iunie 2015. Majoritatea articolelor, 11 la număr, au fost știri, informații desfășurate și articole de opinie, alte 3 materiale au mediatizat un conflict sau acuzații în adresa concurenților electorali. Materiale de educație electorală a cititorilor nu au fost publicate în această perioadă.

Imparțialitate și obiectivitate

Cu o singură excepție, textele publicate pe Timpul.md (13 din 14) au întrunit criteriile prezentării nepărtinitoare a subiectului. În articole au fost vizați un număr foarte mic de concurenți electorali (în total, 6), cel mai vizibil fiind PL, cu 3 apariții directe și 3 mențiuni. Urmează PDM cu o apariție și 2 mențiuni, PLDM – cu 2 apariții directe, alți doi concurenți electorali (PSRM și Partidul „Casa Noastră – Moldova”) fiind vizați câte o singură dată. PL a apărut mai mult în context negativ (3 din 6 cazuri), ceilalți concurenți au fost prezentați în contexte diferite.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În cele 14 materiale relevante prezentei monitorizări, Timpul.md a făcut trimitere la 12 surse însuflețite, majoritatea (7) fiind politicieni, 3 experți, câte un funcționar și un cetățean simplu. Toate sursele citate au fost de genul masculin, astfel, Timpul.md neglijează totalmente principiul egalității de gen.

Unul din cele trei texte care au relatat despre o situație de conflict/acuzații a fost dezechilibrat, deoarece a prezentat o singură parte în situația de conflict. Este vorba de știrea „Primarul din Băcioi luat pe sus de cei de la CNA: Ar fi cerut de la un localnic mai multe terenuri”, publicată la 3 iunie 2015, prin preluarea de la Publika.md. Textul relatează despre perchezițiile la domiciliul primarului de Băcioi în cadrul unui dosar de corupție. Se spune că CNA l-ar suspecta că a pretins de la un localnic mai multe terenuri în schimbul semnării actului de recepție finală a unei construcții. Opinia primarului sau a avocatului său în legătură cu aceste acuzații grave lipsește.

Limbajul și imaginile utilizate

Limbajul știrilor electorale plasate pe Timpul.md în perioada de monitorizate a fost relativ corect, fără excese de exprimare.

În concluzie, Timpul.md a relatat despre un număr foarte mic de concurenți electorali, cel mai vizibil fiind PL care a apărut în context diferit, în unele cazuri negativ, iar în altele – neutru.

www.unimedia.info

Implicarea în campania electorală

În perioada monitorizată Unimedia.info a abordat subiectul alegerilor locale generale în 53 de articole, inclusiv 33 de știri simple sau desfășurate, 18 materiale care au vizat un subiect controversat și 2 materiale de educație electorală (până la data de 13 iunie 2015 pot fi depuse cereri privind votarea la locul aflării; lansarea unui nou spot motivațional al Promo-Lex cu îndemnuri de a participa la alegeri). Cele mai productive zile au fost 3 și 4 iunie 2015, când Unimedia.info a publicat 13 și, corespunzător, 10 articole care au tangențe electorale.

Imparțialitate și obiectivitate

În săptămâna de raport, Unimedia.info a asigurat cea mai mare diversitate a concurenților electorali din toate site-urile monitorizate și a publicat materiale (știri și interviuri) care îi prezintă pe mulți dintre candidații la funcția de primar general al mun. Chișinău. Cu o singură excepție, toate materialele publicate de Unimedia.info au fost nepărtinitoare (52 din 53 de articole). În total, au fost mediatizați 17 concurenți electorali, trei dintre ei având o vizibilitate mai mare (PL: vizat de 13 ori, inclusiv 5 apariții directe și 8 mențiuni; PLDM și PCRM: vizate de câte 11 ori, inclusiv 7 apariții directe și 4 mențiuni). Contextul prezentării concurenților electorali a fost diferit, preponderent neutru, fapt care arată că în perioada 31 mai – 7 iunie 2015 Unimedia.info nu a promovat și nici nu a defavorizat vreun concurent electoral.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În cele 53 de materiale relevante, Unimedia.info a citat 50 de persoane, majoritatea absolută (42) fiind politicieni, inclusiv candidații la funcțiile de primar și/sau consilier. Au mai fost citați 5 funcționari și 3 experți. Principiul echilibrului de gen nu a fost respectat nici de Unimedia.info: din totalul de 50 de surse citate, doar 5 au fost femei, ceea ce reprezintă 10% din total.

Doar jumătate din materialele care au relatat o situație de conflict sau au reflectat acuzațiile concurenților electorali (9 din 18) au fost documentate din diferite surse și au asigurat dreptul la replică. În alte 9 cazuri, articolele au fost mai mult sau mai puțin dezechilibrate. Astfel, la 1 iunie 2015, în știrea „Candidatul Partidului Renaștere la funcția de primar general recunoaște că a mințit la 7 aprilie 2009”,

bazată pe un interviu oferit portalului, se spune că Elizaveta Moscalciuc recunoaște că a mințit la 7 aprilie 2009, când s-a prezentat drept liceană care ar fi fost impusă de profesori să iasă la protest. Ea susține că a fost impusă să mintă de președintele de atunci Vladimir Voronin și de fostul consilier prezidențial MarkTkaciuk. Opinia persoanelor vizate direct nu a fost prezentată în această știre. La 4 iunie 2015, Unimedia.info a realizat câteva știri de la conferința de presă a liderului PCRM Vladimir Voronin, în cadrul căreia el a lansat acuzații în adresa mai multor persoane, inclusiv în adresa candidatului PLDM la funcția de primar general al Chișinăului Serafim Urechean, a liderului PDM Marian Lupu. Dreptul la replică al celor acuzați sau ridiculați de Voronin nu a fost asigurat, în unul din articole portalul specificând doar că „Marian Lupu nu a comentat deocamdată declarațiile liderului PCRM”, deși instituțiile mass-media nu ar trebui să aștepte comentariile, ci să le solicite pentru a asigura caracterul echilibrat al știrii. La 7 iunie 2015, în știrea „Mihai Ghimpu acuză Platforma DA că a scos în piață membri PSRM” este citat liderul PL, Mihai Ghimpu, care spune că persoanele care au ieșit duminică în piață să protesteze alături de Platforma DA nu susțin cursul european al Republicii Moldova. „În realitate, au fost membri ai Partidului Socialiștilor, ai noștri membri din sate i-au recunoscut. Au mai fost și de la „Jos Mafia” în frunte cu Mocanu” a mai spus Ghimpu. Unimedia.info nu a solicitat opinia celor vizați, astfel știrea a fost dezechilibrată.

Limbajul și imaginile utilizate

Limbajul știrilor electorale plasate pe Unimedia.info în perioada de monitorizate a fost corect, nu au fost înregistrate exagerări la nivel de limbaj sau imagini trucate.

Concluzia generală este că Unimedia.info asigură cea mai mare diversitate a concurenților electorali din toate site-urile monitorizate, iar în săptămâna de raport, concurenții electorali au fost mediatizați fără preferințe editoriale evidente. Cu o singură excepție, toate materialele publicate de Unimedia.info în această perioadă au fost nepărtinitoare, însă nu toate au asigurat principiul echilibrului de surse.

CONCLUZII GENERALE

În perioada 31 mai - 7 iunie 2015, s-a observat o ușoară ameliorare pe segmentele ce țin de imparțialitate și obiectivitate, pluralismul de opinie, diversitatea și echilibrul surselor. De asemenea, o parte din mass-media monitorizate au înregistrat indicatori mai buni ce țin de asigurarea egalității de gen, deși persistă tendința de a cita preponderent surse de sex masculin.

O parte din mass-media monitorizate, în special radiodifuzorii, și-au schimbat politicile editoriale de reflectare a campaniei electorale, renunțând la practicile de promovare agresivă a anumitor concurenți. Pe de altă parte, majoritatea site-urilor monitorizate continuă să promoveze activ agenda politică și candidații unei formațiuni politice în detrimentul celorlalți concurenți electorali, materialele acestora fiind deseori de agitație electorală ascunsă.

În perioada de raport au fost constatate următoarele tendințe de reflectare:

- Postul public de televiziune Moldova 1 a reflectat corect și echidistant campania electorală, asigurând echilibrul surselor și parțial pluralismul de opinie. În știrile difuzate de Moldova 1 nu a fost favorizat sau defavorizat evident vreun concurent electoral.
- Posturile private cu acoperire națională Prime TV și Canal 2 au avut o politică editorială similară, reflectând campania mai puțin tendențios decât în perioada precedentă de monitorizare. Posturile au asigurat parțial pluralismul de opinie, echilibrul, dar nu și diversitatea surselor. Judecând după frecvența și contextul aparițiilor concurenților electorali, la Prime și Canal 2 se constată o ușoară favorizare a PDM, care a fost avantajat de un număr mai mare de știri cu caracter electoral direct și indirect.
- Postul cu acoperire regională TV 7 a avut un comportament relativ echilibrat și nepărtinitor, asigurând parțial pluralismul de opinie și diversitatea surselor, dar nu și echilibrul acestora. Postul nu a favorizat vreun candidat prin numărul mare de apariții și mențiuni în știri.
- Accent TV nu a asigurat imparțialitatea și obiectivitatea știrilor, pluralismul de opinie, diversitatea și echilibrul surselor. Se remarcă scăderea numărului de materiale care favorizează PSRM, acest concurent având în continuare cea mai mare rată de apariții în lumină pozitivă. Totodată, rămâne mare numărul de materiale care defavorizează PL-ul.
- Omg.md a mediatizat un număr redus de concurenți electorali, defavorizând frecvent Partidul Democrat și pe exponenții acestui concurent electoral. În același timp, Omg.md promovează „Partidul Nostru”;
- Site-ul Pan.md reflectă campania electorală selectiv, relatând în știrile și articolele de opinie publicate despre un număr mic de concurenți electorali. Partidele de la guvernare sunt criticate frecvent, la fel ca și PL, iar „Partidul Nostru” și PSRM sunt favorizați printr-un context pozitiv al prezentării aproape de fiecare dată când sunt vizați;
- Publika.md continuă să promoveze intens candidații PDM, accentuând realizările de până acum ale acestora și demonstrând susținerea masivă pe care o au candidații PDM în comunități prin selectarea doar a opiniilor pozitive;
- Timpul.md a publicat un număr mic de articole despre alegeri și concurenții electorali, acestea vizând un număr redus de candidați. Corespunzător, nu este evidentă favorizarea sau defavorizarea vreunui concurent electoral;
- Unimedia.info a asigurat cea mai mare diversitate a concurenților electorali, materialele despre alegeri au fost echilibrate, iar concurenții electorali au fost mediatizați fără preferințe editoriale evidente.

Anexă

Studiu de caz nr. 5: Titluri jurnalistice ca mijloc de manipulare a telespectatorilor

Prezentul studiu de caz se întemeiază pe cadrul normativ existent de reglementare a reflectării de către mass-media a campaniei electorale pentru alegerile generale locale din 14 iunie 2015 și pe analiza titlurilor de subiecte electorale în raport cu conținutul lor, plasate de televiziunile Tv Canal 2, Prime Tv, Accent Tv și Tv 7 (Tv Moldova 1 plasează subiectele fără titluri) la rubrica specială din principalele ediții informative ale zilei în perioada 31 mai – 07 iunie 2015.

Cadrul normativ:

Codul electoral, art. 64 (1). Radiodifuzorii, în cadrul tuturor programelor lor, și mijloacele de informare în masă scrise fondate de autorități publice au obligația de a respecta principiile de echitate, responsabilitate, echilibru și imparțialitate în reflectarea alegerilor.

Regulamentul privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 în mijloacele de informare în masă din Republica Moldova, p. 10. Concurenții electorali participă în campania electorală pe bază de egalitate și beneficiază de un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește acordarea timpilor de antenă și a spațiului în mijloacele de informare în masă.

p. 19. În programele de știri ale instituțiilor audiovizuale, evenimentele din campania electorală vor fi reflectate cu respectarea prevederilor art. 47, 64 și 641 din Codul electoral și art. 7 din Codul audiovizualului.

p. 21. Reflectarea evenimentelor electorale în programele de știri și în presa scrisă se va efectua fără a fi însoțite de comentarii, într-un mod ce evită denaturarea mesajelor concurenților electorali și ale Comisiei Electorale Centrale.

Din **Declarațiile privind politica editorială pentru campania electorală**, aprobate de CCA:

Tv Canal 2: 4. Postul de televiziune „Canal 2” va reflecta desfășurarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 asigurând o reflectare echitabilă, echilibrată și imparțială, va respecta cu strictețe Regulamentul Privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 în mijloacele de informare în masă aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.3266 din 17 aprilie 2015 și Concepția Privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 de către instituțiile audiovizualului din Republica Moldova, aprobată prin Decizia CCA.

Prime Tv: 4. Postul de televiziune „Prime” va reflecta desfășurarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 asigurând o reflectare echitabilă, echilibrată și imparțială, va respecta cu strictețe Regulamentul Privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 în mijloacele de informare în masă aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.3266 din 17 aprilie 2015 și Concepția Privind reflectarea campaniei

electorale la alegerile locale generale din 14 iunie 2015 de către instituțiile audiovizualului din Republica Moldova, aprobată prin Decizia CCA.

Accent Tv: 21. Evenimentele campaniei electorale pot fi reflectate în edițiile informative (buletinele de știri), numai cu respectarea prevederilor legale și într-un mod ce evită denaturarea mesajelor concurenților electorali.

Tv 7: În emisiunile informative și de actualități, evenimentele din campania electorală vor fi reflectate cu respectarea prevederilor art. 47, art. 64 și art. 64 prim din Codul Electoral și art. 7 din Codul audiovizualului.

Titlul: repere teoretice

”Titlul constituie partea cea mai grea a meseriei de jurnalist. Un titlu bun îndeplinește 5 cerințe:

1. să aibă un mesaj foarte clar;
2. mesajul să fie excerptat din informația principală a articolului, și nu din cea colaterală;
3. să existe o coeziune strânsă între text și titlu;
4. să fie formulat corect și comprehensibil;
5. să fie incitant, să dea cititorului un imbold de lectură.

Un articol, redactat chiar conform principiilor stilului bun ale lui Aristotel (claritate, concizie, originalitate, dicție) nu e un produs finit, apt de a fi publicat. El mai are nevoie de o serie întreagă de alte elemente, care, deși nu fac parte propriu-zis din corpul articolului, îl întregesc, îl completează și-l definitivează. Aceste elemente sunt: titlul, chapeaul (lead-ul), intertitlul, ilustrațiile, legenda, ferestrele”. (<http://www.usefs.md/PDF/Cursuri%20electronice/Jurnalismul.pdf>)

”Rolul titlului în economia textului jurnalistic nu este unul decorativ. Titlul, alături de ilustrație, constituie primul nivel de lectură: consumatorul produselor media poate decide să continue sau nu parcurgerea unui articol/vizionarea unei emisiuni în funcție de titlu. Așadar, titlul este cel care atrage atenția, cel ce degajă mesajul.

Definiția conceptului de titlu este dată aproape întotdeauna în relație cu conținutul, pe care îl individualizează. Leo H. Hoek notează că titlul reprezintă “un ansamblu de grafeme desemnând elemente lingvistice care servesc la indicarea contextului și care funcționează ca nume propriu al textului”³. Titlul funcționează ca o carte de vizită, de la care Schneider și Esslinger, citați în volumul coordonat de M. Coman, așteaptă:

- 1) să aibă un mesaj foarte clar;
- 2) mesajul să fie extras din informația principală a textului și nu din cea auxiliară;
- 3) să existe o strânsă legătură între text și titlul purtat de acesta;
- 4) titlul să fie corect formulat, ușor de înțeles și fără echivoc;
- 5) titlul trebuie să incite la consum.

Un titlul bun este scurt și unic, original, nu conține decât abrevieri foarte cunoscute și nu începe niciodată cu un articol nehotărât. Autorii *Manualului pentru ziariști din Europa Centrală și de Est* identifică patru funcții ale titlului: “rezumă știrile;

³ Manual de jurnalism, coordonat de Mihai Coman, Iași, Editura Polirom, vol. II, 1999

marchează importanța articolelor; sunt elemente care atrag atenția în design-ul unei pagini; îl determină pe cititor să citească ziarul”⁴ .

Constatări în urma analizei titlurilor:

În perioada 31 mai – 7 iunie au fost analizate 76 de titluri de subiecte și conținutul subiectelor incluse la rubrica electorală de la 4 televiziuni din cele 5 monitorizate (Tv Moldova 1 nu intitulează subiectele) (Anexa 1).

Analiza permite a constata următoarele:

Tv Canal 2 și Prime Tv au ”valorificat” Ziua Internațională a Copilului prin a face agitație electorală pentru candidatul PDM la funcția de primar general al municipiului Chișinău. Astfel, prin titluri atrăgătoare (”Surprize de ziua copiilor”, Show magic...”) televiziunile amintite au adus un plus de imagine candidatului PDM, dar și Fundației Edelweiss, aparținând unui lider al PDM.

Televiziunile monitorizate, prin titluri de subiecte ce reflectă același eveniment electoral, transmit în mod diferit informația către telespectatori. Bunăoară, un eveniment organizat de candidatul PLDM, S. Urechean a fost reflectat de cele 4 televiziuni în subiecte intitulate, după cum urmează:

Tv Canal 2 – ”Planurile lui Urechean” – un titlu ce, de fapt, nu conține informație și, dacă telespectatorul nu vizionează subiectul, nu află nimic despre oferta electorală a candidatului, or, rostul rubricilor speciale este tocmai să familiarizeze votanții cu programele concurenților electorali;

Prime Tv – ”Urechean vrea să demoleze piața centrală”. Titlul deja ne comunică mai multă informație, dar, dacă nu privim subiectul, ne creează impresia că Urechean este un distrugător. Probabil, acesta a fost scopul autorilor, de rând ce titlul ”acoperă” doar jumătate din conținutul subiectului. Judecând titlul, nu putem învinui autorii de neadevăr (posibil, pe asta au mizat), ci doar de adevăr spus pe jumătate.

Accent Tv – ”Urechean: vom demola autogara centrală și vom face parcări”;

Tv 7 - Serafim Urechean: ”Vom construi parcări supraetajate în locul gării centrale”. Ultimele două titluri răspund rigorilor jurnalistice, ele semnificând conținutul subiectelor concentrate la maximum.

Un alt eveniment electoral – proiectul ”Primăria familiei tale” al candidatei PDM M. Babuc, a fost reflectat doar de Tv Canal 2 și de Prime Tv. Prima televiziune intitulează subiectul ”Abia lansat, dar cu rezultate”, iar a doua – ”Primăria familiei tale”, tot mai solicitată”. Primul titlu, ermetic, apelează la curiozitatea telespectatorului, pentru că nu spune nimic, spre deosebire de al doilea. În esență, însă, ele manipulează audiența. Dacă vizionăm subiectele, aflăm că proiectul

⁴ Manual pentru ziariștii din Europa Centrală și de Est, editat de World Press Freedom Committee, 1992, p. 100

"Primăria familiei tale" este unul binevenit și de mare succes, dat fiind că, în câteva zile de la lansare, lumea dă buzna încoace cu probleme care mai de care. Unele probleme sunt soluționate "chiar pe loc". Pentru lustruirea imaginii candidatei subiectele fac bine. Până la urmă, însă, dacă jurnaliștii au dorit să facă jurnalism, fie ignorau evenimentul, cum au procedat celelalte televiziuni, fie se întrebau: de ce atâtea probleme au familiile? De ce PDM vrea să le soluționeze în campania electorală? De când familiile au atâtea probleme? Cine a avut grijă de familii până acum, ministrul cărui partid? Autorii subiectelor, cu siguranță, n-au dorit să facă jurnalism, pentru că, în asemenea caz, ar fi constatat un lucru de suprafață: dacă-i atât de solicitată "Primăria familiei tale", înseamnă că până acum lucrurile pe acest segment au mers prost și autorii proiectului nu că trebuie elogiați, dar fie criticați, fie neglijați. Astfel, un procedeu din arta manipulării inversează lucrurile și poate face din negru alb, mizând pe capacitatea redusă a potențialilor votanți de a privi critic televizorul.

În subiectele electorale atestăm titluri care, prin formule lingvistice, favorizează sau defavorizează protagoniștii. De exemplu, Tv Canal 2 și Prime Tv, dacă realizează subiecte despre concurenți electorali, alții decât ai PDM, utilizează în titluri cuvinte și sintagme ce provoacă emoții și sentimente negative, dorite de autori. Exemplificăm: "Socialiștii, învinuiți de îmbogățiri ilicite", "Protest în fața casei unui demnitar", "Presiuni din partea concurenților electorali", "Protestul mamelor cu cărucioare", "Protest cu cărucioare în Chișinău", "Didenco, acuzat de corupție", "Panouri electorale ilegale", "Blocul lui Iurie Leancă acuză" etc.

Accent Tv, dacă relatează despre candidații PSRM, intitulează subiectele astfel, încât să aducă un plus de imagine protagoniștilor: "Greceanii este lider în alegerile din Chișinău – sondaj", "Greceanii: microbuzele trebuie păstrate. Oamenii așteaptă stabilitate", "Sondaj: Zinaida Greceanii – lider în alegerile generale locale", "Bătrânca: PSRM va reveni la majoritatea programelor sociale" etc.

Pentru comparație – câteva titluri de subiecte de la Accent Tv care vizează alți concurenți: "PPE acuză PL de exercitarea presiunilor asupra candidaților săi", "Darie: funcționarii corupți din primărie sunt protejați de Chirtoacă", "PP acuză pe Chirtoacă de construcția gheretelor ilegale (?)" etc.

Bineînțeles, fiecărui concurent în alegeri i se aduc suficiente învinuiri și, dacă televiziunea ia apărarea cuiva, devine protectoarea acestuia, încetează să-și mai exercite misiunea de informare adecvată a alegătorilor și își pierde calitatea de instituție mediatică.

Între titlurile de subiecte electorale atestăm unele cu o pronunțată încărcătură zeflemitoare la adresa protagoniștilor. Exemple: "Bătălia clonelor la Ialoveni", "De la Voronin cetire...", "Protest și agitație electorală, printre gunoaie", "Și Chirtoca vrea bărci pe Bâc" (Tv Canal 2), "Lupta tizilor, la Ialoveni", "Perle marca Voronin", "Gospodarul" cu barca pe Bâc", "Protest printre gunoaie", "Doi candidați cu același vis" (Prime Tv), "PCRM s-a apucat să numere banii socialiștilor", "Voronin a criticat guvernul, votat de el" (Accent Tv).

Pentru comparație, Tv 7 a intitulat propriile subiecte de la același eveniment electoral astfel: "Serafim Urechean promite să amenajeze râul Bâc", "Voronin a pregătit varianta alternativă a primelor 100 de zile ale guvernului Gaburici", "Membrii Partidului Verde Ecologist sunt alarmați de problema gunoștii de la Bubuieci", "Serafim Urechean: bomba ecologică de la Bubuieci ar putea fi lichidată". Singura, dar esențiala diferență între cele două moduri de a formula titluri rezidă în scopul urmărit de televiziuni – de a informa sau de a manipula telespectatorii.

Concluzii:

- Patru din cele cinci televiziuni monitorizate (excepție Tv Moldova 1) își intitulează subiectele cu caracter electoral.
- Tv Canal 2 și Prime Tv deseori recurg la tehnici reprobabile de formulare a titlurilor pentru subiecte electorale pe măsură să genereze efecte manipulatorii asupra telespectatorilor. O atare practică blamabilă, deși întâlnită mai rar, este atestată și la Accent Tv.
- Tv Canal 2 și Prime Tv, prin titluri de subiecte ce vizează concurenți electorali din partea PDM, și Accent Tv, prin titluri de subiecte ce vizează concurenți electorali din partea PSRM, influențează perceperea evenimentelor ca fiind pozitive. Celelalte evenimente reflectate, prin titluri, influențează perceperea lor ca fiind fie neutre, fie negative.
- Tv Canal 2 și Prime Tv, mai des, și Accent Tv, mai rar, prin titluri de subiecte electorale, urmăresc, mai degrabă, un efect ideologic decât unul informativ.
- Titlurile de subiecte electorale de la Tv 7 corespund rigorilor jurnalistice, dacă facem abstracție de 4 prezențe a unui concurent electoral (S. Urechean) în 5 ediții informative.

Recomandări:

- Accent Tv și, mai ales, Tv Canal 2 și Prime Tv, să renunțe la practicile de manipulare a telespectatorilor-votanți prin intermediul titlurilor de subiecte electorale manipulatorii;
- Tv 7 să continue practica de formulare a titlurilor de subiecte electorale, titluri ce conțin suficientă informație veridică.

Anexa 1**Titluri de subiecte electorale televizate**

Data	televiziuni / titluri			
	Tv Canal 2	Prime Tv	Accent Tv	Tv 7
31 mai	Strategii de dezvoltare a satelor Moldovei (candidat PDM la primăria din s. Pelinia, Drochia)			
	Un nou show la ciroul din capitala. (candidatul PDM M. Babuc, la circ)			
I iunie	O raza de speranță de ziua copiilor (A. Candu, cu daruri, la mici pacienți din Chișinău)	Surprize de ziua copiilor	Chirtoca vrea să reînvie agricultura în oraș	Ilan Shor s-a lansat în campania electorală pentru primăria Orhei
	Bătălia clonelor la Ialoveni (doi candidați cu nume Cheorghe Caracuian)	Lupta tizilor, la Ialoveni	Urechean: bugetul municipal va fi cheltuit pentru apartamentele nevoiașilor	Serafim Urechean promite locuințe accesibile tinerelor familii
	Surprize de ziua copiilor (M. Babuc în cadrul acțiunii "Orașul copiilor" cu 3 intervenții directe)	Au sărbătorit ziua copiilor la spital (A. Candu)	Iurie Toma – candidat independent pentru funcția de primar Ungheni (1 sursă)	

		Show magic la gimnaziul-internat din capitală ("oferit de Fundația Edelweiss")	Căldare: consiliul de activiști civici, va combate corupția	
			Ecologiștii își doresc teste poligraf	
			Petrenco: presiunile asupra "Casa Noastră - Moldova" continuă	
2 iunie	Planurile lui Urechean	Acoperiș pentru cei nevoiași din Ialoveni (cu prezența min. PD)	Piața de desfacere rusă a fost întredeschisă, producătorii sunt nemulțumiți (R.Usatâi)	Serafim Urechean: "Vom construi parcări supraetajate în locul gării centrale"
	Abia lansat, dar cu rezultate (M. Babuc adună solicitări de la cetățeni...)	Urechean vrea să demoleze piața centrală	Greceanii propune modificarea activității consilierilor municipali (părtinitor)	PPE: actuala guvernare are frică de ședințele plenare ale Parlamentului
		PPEM: Legea privind orașele Chișinău și Bălți, din 2019	Urechean: vom demola autogara centrală și vom face parcări	Încă două companii din Moldova ar putea exporta vin în Rusia – R.Usatâi
		"Primăria familiei tale", tot mai solicitată	Cernei: juriștii primăriei, implicați în vinderea terenurilor	Oleg Cernei: funcționari de la primărie au contribuit la înstrăinarea ilicită de terenuri
			Parlamentul a luat o pauză din cauza incapacității sale – Carpov.	

3 iunie	Socialiștii, învinuiți de îmbogățiri ilicite (V.Gurău)	Didenco, acuzat de corupție	Greceanîi este lider în alegerile din Chișinău – sondaj	Nantoi: asupra candidaților noștri se exercită presiuni (la Băcioi)
	Protest în fața casei unui demnitar (V.Didenco)	Presiuni din partea concurenților electorali (Băcioi)	PCRM s-a apucat să numere banii socialiștilor (Gurău)	Secretarul CNC, acuzat că și-ar fi construit casă pe banii publici
	Blocul lui Iurie Leancă acuză PL (Băcioi)	Panouri electorale ilegale (ale PCRM)	PPE acuză PL de exercitarea presiunilor asupra candidaților săi (Băcioi)	Serafim Urechean promite să amenajeze râul Bâc
		Fără titlu (?), despre Valeriu Sandul, primar PD degrevat de la Molovata Nouă	Darie: funcționarii corupți din primărie sunt protejați de Chirtoacă	Voronin a pregătit varianta alternativă a primelor 100 de zile ale guvernului Gaburici
			Petrenco: suspendarea postului Russia-24, este ilegală.	
			Brega: microbuzele creează o gaură neagră în bugetul municipal	
4 iunie	Protestul mamelor cu cărucioare	Perle marca Voronin	Voronin a criticat guvernul, votat de el	Serafim Urechean: bomba ecologică de la Bubuieci ar putea fi lichidată
	De la Voronin cetire...	Protest cu cărucioare în Chișinău	Greceanîi: microbuzele trebuie păstrate. Oamenii așteaptă stabilitate	Vasili Chirtoca vrea să soluționeze problemele capitalei on-line
		"Gospodarul" cu barca pe Bâc	Urechean: râul Bâc - navigabil și cu zonă de odihnă	Renato Usatâi susține că autoritățile vor să

				excludă formațiunea din cura electorală
		Cojușna va avea apă potabilă la robinete	Nantoi și Chirtoca nu vor trece testul cu detectorul de minciuni	Membrii Partidului Verde Ecologist sunt alarmați de problema gunoiștii de la Bubuieci
				Iurie Leancă face apel să fie refăcută Alianța pro-europeană
5 iunie	Protest și agitație electorală, printre gunoaie	Protest printre gunoaie (mina Purcel)	Sondaj: Zinaida Greceanîi – lider în alegerile generale locale	
	Și Chirtoca vrea bărci pe Bâc	Doi candidați cu același vis (Urechean și Chirtoca)	Bătrânca: PSRM va reveni la majoritatea programelor sociale	
		Drumuri europene la Carahasani	Iurie Leancă: raportul premierului Gaburici - lipsit de consens (?)	
			Cernei: candidații independenți sunt discriminați de presă	
			Chirtoca își acuză oponentii de plagiat	
			Urechean promite construirea unei uzine de reciclare a deșeurilor	
			"Verzii" cer lichidarea carierei Purcel	

			PP acuză pe Chirtoacă de construcția gheretelor ilegale (?)	
6 iunie	A început tipărirea buletinelor	PMAN, motiv de dispută		Partidul Nostru a sesizat instituțiile de drept despre provocările ce se pregătesc împotriva formațiunii
	Spotul lui Chirtoacă	Campanie electorală pe 2 roți		V. Iaroțchi candidează la funcția de consilier municipal pentru a schimba orașul în bine
	PL și platforma "DA" nu pot împărți PMAN			Organizația municipală Chișinău a PDM s-a reunit în cadrul unui forum
	Campanie electorală pe roți			